

КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ МОМЧЕТА

chitanka.info

Продължително тихо изсвирване се чу под прозорците. Борю скочи от миндера, грабна шапката и се изправи ослушан. Нищо. Откъм стаите не идеше никакъв шум освен високо сумтене на спящи хора. Там след обяд почиваха родителите му. Тука, в широкия джамлък, само клоните на салкъма, размърдани от ветреца, леко драскаха по стъклото. Слънцето, което се промушваше между тия клони, разлюляваше при всяко мръдване на дървото една чудновата мрежа от петна върху пода на чардака. За минута Борю се загледа в този пъстър въздушен килим, който се носеше без шум, като жив, ту към едната, ту към другата страна, докато най-сетне се закрепил на едно място. Това беше толкова хубаво, че той тутакси забрави всичко останало.

Ново, по-силно свиркане се разнесе отвън. Той нахлузи шапката и тръгна на пръсти към външната врата, обръщайки се при всяка стъпка. Отвори полекичка вратата, отново се ослуша, затвори внимателно и вече без страх пое към дървените стъпала.

Още от прага блясъкът и жегата на летния ден го потопиха цял. Той прижумя леко замаян. После очите и тялото му се отпуснаха, свикнали вече с това първо премаляване, което се превръщаше веднага в приятна възбуда. Напреде, чак до хоризонта, лежеше полето, напечено от слънцето и нашарено с големи неправилни петна: тъмножълти пожънати нивя, дето стояха тук-там неприбрани още кръстци, сиви, като че напрашени бостани, с високи пъдарници между натъркаляните лъскави дини, зелени ивици от буйна царевица. Един бял път режеше полето надве, отиваше към моста и после се губеше отвъд него. Сух мирис на пръст и слама и лениво църкане на жетварчетата идеше от тая страна. От другата беше Тунджа. На едно пространство около километър тя тихичко се плакнеше, скрита от гъсти, големи върби, изкривени и надвесени над самата вода. На отсамния бряг, отдалечени една от друга, се редяха две големи воденици с по три камъка и с по една господарска къща за през лятото. Тук винаги беше прохладно, бучаха бентовете, пръскаше воден прах, лъхаше на тиня и прясно брашно. По стотина стари дървета наоколо — дъб, бряст и диви круши — придаваха на всяка воденица вид на малко, залесено имение. По-долу беше мостът. Досам него, отсреща, се бе разположил цигански катун, а по-отвъд червенеяха, разтопени от жегата, покривите на голямо полско село. Още отдалеч там се виждаха облаци златист прах: беше почнала вече вършитба.

Борю бързо слезе и зави зад къщата. Под едно хралупесто дърво го чакаха Дечо и Златан.

— Хуу! Три пъти вече даваме сигнал!... Хайде!

Наоколо беше сенчесто, буренясало, като в дива гора. Земята бе покрита със сухи клончета, жълди и коприва. Въздухът, прохладен, но задушен и тежък от високите клонести дървета, промушвани тук-там от някой остър слънчев лъч. Дълбоката тишина се размърдаше само от бръмчене на оса или изпърхване на невидима птица. Трите деца изглеждаха съвсем мънички между дънерите на грамадните дървета.

Тук беше тяхното сборно място. Те бяха почти връстници, познаваха се от града, но се сдружиха през това лято. Семейството на Борю гостуваше у приятели, собственици на едната воденица. Дечо бе дошъл при дядо си, който имаше другата. Бащата на Златана държеше ханчето при моста. Всеки ден след обяд те се събираха тук и тръгваха нанякъде. Обикновено напред вървеше Златан. Сега той теглеше с връв мъничка, изработена от него, дървена количка-топче с цев от стар патрон. След него крачеше Дечо, високо, чернооко момче с дълъг нос и склучени дебели вежди, от което винаги изглеждаше малко умислен. В джобовете си той постоянно носеше разни научни книжки — исторически, географски и др. Година по-голям от Борю, който току-що бе навършил дванадесет, той беше с няколко месеца по-малък от Златан. Борю и по вид беше най-малък от тримата: дребничък, с учудени сини очи, упорито носле и големи, стърчащи отстрана уши. По мълчаливото съгласие на всички командата идеше винаги от Златан. Той беше Златан големият — защото имаше и друг, малък Златан, седем-осемгодишен, Борюв съсед, син на заможен търговец в града. Те пък имаха малък чифлик до селото. Сега семейството летуваше в чифлика — майката с двете дъщери, по-голямата, Руска, вече мома, Пенито, другарка на Борю в училище, и Златан. Онзи, малкият, хрисим и глупавичък, не приличаше на тоя тук — големия Златан. Този беше напуснал училище преди две години и помагаше на баща си в ханчето. Единият му крак беше малко по-къс и той леко понакуцваше, но това никак не му пречеше ни да се катери по дърветата, ни да акробатствува. Рус, без вежди, със старешко лице на късо, той цял ден беше в движение, умееше всичко — дялаше разни колца, сандъчета, знаеше да плува, разбираше от добитък, ловеше риба с ръце, беше приятел на всички каруцари.

До един стар бряст Златан спря. В издутата му риза от сиво платно нещо промърда и той се попристегна. Другите приближиха. Той скри в тревата топчето и рече:

— Щом се окъпем, ще гръмнем!

— Ами барут? — обади се Дечо.

— Не бой се, пълен е. Имам още за два пъти.

— Че то, и ние сами можем да си направим... — продължи Дечо.

— Е-ех! Малко е готов барут, ами сами ще правим! Емина-аа, пъдарят, има ей такава торбичка за чифтетото си... Знаем къде я крий...

Отново нещо замърда под ризата му. Той бръкна вътре, извади едно след друго два сивоморави гълъба и ги показа в двете си ръце на учудените момчета.

— Я!... Смених ги с моите стари, такладжиите... Тез са похубави, качулати. Държах ги десет дена в кафез. Сега ще ги пусна, че да видим — ще се върнат ли, или ще избягат при стария си чорбаджия... Я, я! Гледай какви са наперени!...

Той дигна гълъбите до лице, пъхна поред човките им между устните си и им пусна по малко плюнка. Сетне, като разтвори бавно ръце, изведнъж изкусно ги подхвърли във въздуха. С мек плясък птиците се издигнаха, мушнаха се през процепите на клоните и изчезнаха. Трите деца извиха глави нагоре и дълго търсеха да ги съзрат.

Златан се усмихна щастливо и седна.

— Довечера ще видим... Ако се приберат — добре, ако не — ще да си взема моите...

Другите двама се настаниха насреща му. Изведнъж той се закикоти.

— Ей, момчета! Знаете ли какво видях тази сутрин?... Хи-хи-хи! Рано-рано, дето викат, по роса...

Борю и Дечо се усмихнаха предварително. Той сниши глас, все тъй разкикотен.

— Рано-рано... Джамиле, циганката, и Диню, вашия — обърна се той към Дечо — дерменджия... В мисирлика, отсам моста... — И направи с ръка неприличен жест.

Дечо източи врат, рече да попита нещо, но не се реши. Борю се зачерви, мигна два-три пъти, не можа да разбере какво искаше да каже

Златан и го загледа в очите. Но той бе престанал вече да се смее, замълча малко и неочаквано се обърна:

— Дечо, я дай тютюна! Да изпушим по един цигар...

И измъкна от джоба си тънка, измачкана хартия. Дечо извади изсушени царевични коси и му ги подаде. Изведнъж Борю усети една дълга, сладостна тръпка, която мина по тялото и запуши гърлото му. Ха! Значи, сега ще стане това?... Ни веднъж до днес той не бе пушил. Сега за пръв път щеше да опита. Това беше съвсем неочаквано, необикновено и затова още по-привличащо. Той пое късчето хартия с купчина кафяви реси отгоре и се помъчи да свие цигара, ала ръцете му подскачаха. Дечо съсредоточено валяше своята, също тъй несръчно. Златан, захапал вече дебела, мека цигара, ги гледаше насмешливо. Най-после направи и на двамата по една и им ги подаде.

— Вижте само някой да не гледа! — рече той шепнешком.

В малката кория беше тихо, само листата прошумоляваха и по земята тук-там играеха слънчеви петна.

Трите цигари с мъка се запалиха. Те сладняха, пускаха гъст бял дим, от който веднага идеше кашлица, разлепяха се и дебели влакна падаха на земята. Ала Борю продължаваше да опитва и при всяко смукване някакво остро премаляване го заливаше отвътре, като шемет. Ето, значи това е то — забраненото, достъпно само за големите! Сега и той го вкухва! Главата му се замайваше, искаше му се да направи нещо друго, нещо по-голямо, но не знаеше точно какво. Също тъй беше, когато играеха веднъж на криеница и Пенито бе до него, зад бъчвата в зимника. То се бе притиснало, долепило лице до неговото и той усещаше дъха му, който смътно миришеше на мляко. Той не разбираше тогава какво му е, но неочаквано стисна ръката на момиченцето над лакътя толкова силно, че то извика...

Затръшна се наблизко врата, чуха се стъпки и проточен вик от къщата:

— Кът-кът-кът-кът!

В един миг цигарите бяха смачкани и тримата размахаха ръце да развеят дима.

— У-у! То било Кера, слугинята — обади се Дечо. — Храни кокошките... Язык! Отидоха цигарите!...

Слугинята се прибра. Момчетата отново се простряха на земята. Стана съвсем тихо. Златан се промъкна още по-близо до другите.

Гласът му бе снишен и тайнствен:

— Ей, чухте ли? Таласъмът пак се показал онази нощ!

— Кой таласъм?... Кога? — скочи Борю.

— Кой таласъм?... Само ти не знаеш! Онзи от запустелия кантон... Дето заклаха турчето преди две години... Не беше излизал от Великден...

— Кой го е видял, кажи де? — събра сърдито веждите си Дечо.

— Днес на обяд Сандю, арабаджията, разправяше на всички... „Карах, вика, кирия от гарата, пък бях закъснял. Тъмно като катран... Задрямал съм, вика, облегнат на чувалите... Конете си знаят пътя, сами вървят... По едно време, вика, като изкрещя нещо до ушите ми, като се метна на раменете ми, натисна ми врата, не мога, вика, да мръдна. Пък конете цвилят и хвърчат в кариер! Хеле, не знам вече как, откопчих дясната си ръка, докопах камшика, шибнах колкото сила имам зад гърба си! И чух го, вика, пак, като изпищя... Пусна ме, вика, найсетне, ама бях ни жив, ни умрял. Конете като бесни — мятат се, пръхтят, ще скъсат каишите. Че като почнаха да ваят, брате, едни камъни подире ми, ей такива е, колкото юмрук — на, още имам буци по главата си... Нейсе, вика... Тоз път отървах кожата, ама друг път, вика, алтъни да ми дават, нощя покрай туй място не минавам! Още, вика, пици в ушите ми...“

Настъпи дълго мълчание. Прощумоля ветрец. Една гнила круша тупна наблиза. Децата трепнаха.

— Приказки! — размърда се Дечо. — Лъже ви и вий вярвате. Приказки! Таласъми няма, хората са го доказали научно...

— Мале-мале! Няма ли! Я да те заведе някоя вечер нататък по месечина — заклати глава Златан — да го чуеш как плаче в тъмното като малко котенце, пък сетне запляска криле и вземе да кукурига като петел, че ще те питам тогаз — има ли, няма ли...

Борю бе опулил сините си очички и гледаше ту единия, ту другия.

— Мислиш, че ме е страх ли? — подсмръкна Дечо. — У-ха! Ще ме е страх от таквиз бабини деветини! Да отидем, когато речеш!... Ама сега я да вървим да се къпем!

— Вярно! — скочи Златан. — Да вървим, че я вижте слънцето — де се е чак спуснало!

Бързо, като подгонени, излязоха от притаената горичка. На тая страна брегът се снишаваше към реката, разляна в широк и спокоен завой. Тук върбите бяха по-редки и зад сянката, която хвърляха, водата остро блестеше под слънцето. Долу, в другия край на завоя, реката бе издълбала коритото си, отвъдният бряг се издигаше стръмен като стена, с хубав пясък в подножието и образуваше там нещо като естествен басейн за къпане. Но момчетата се спряха тук, окачиха дрехите си на една изкорубена върба и влязоха във водата. В началото плиткият бряг беше тинест, със застояли места, дето пъкаха като дребни пиявици безброй попови лъжички. По-навътре дъното беше покрито с пясък и изгладени камъчета и реката едва-едва се движеше. Топлата вода се усещаше само като някакво леко, почти въздушно гъделичкане на тялото. От двете страни лежеше полето — горещо, отпуснато, огромно — и по него в тоя час не се виждаше жива душа. В чистото небе плуваха два големи, бели като преспи облака.

Златан се бухна веднага в едно дълбоко място, скри се под водата, като пусна няколко мехурчета, за да уплаши другите, и след малко се показва на противоположния край. Дечо и Борю зацапаха из плиткото. Наоколо беззвучно прелитаха бързи мушици, водни кончета се въртяха като омагьосани, двата облака бавно се огледаха във водата и я направиха по-дълбока и синкавобяла. Златан отново се гмурна да търси риби, сетне отиде при другите и започнаха да се плискат. По едно време главатарят се изправи, впери очи към извивката на реката и викна с тих тържествуващ глас:

— Жени!... Къпят се!... Ей ги хе-е!... Голи!

И хукна приведен към брега. Другите също скочиха. Дигнаха ръце над очите си, взряха се. Наистина там долу, огрени от яркото слънце, мърдаха няколко розови голи тела. Дечо веднага се наведе и отърча след Златан, спъна се, падна във водата и пак хукна.

Борю също тичешком ги последва. Излязоха на брега, снишиха се съвсем и закрачиха на четири един след друг, като някакви големи, белезникави раци, забързали към завоя. Когато приближиха, легнаха по корем и запълзяха мълчаливо до ниския храсталак на брега. Бодяха ги тръне, остри камъчета се забиваха в лактите и коленете им, но те не усещаха нищо. Сърцата им биеха до пукване, очите гледаха като през мъгла. Най-сетне се настаниха.

— Пенито, сестра му и майка му — прошепна Златан. — Хи-хи-и! Голи!... И слугинчето!...

И в следната минута като че всичко изгуби всякакъв интерес за него, подсвирна тихичко, легна по гръб и замаха да улови една муха.

Ала другите двама се бяха залепили към топлата пръст, източили глави като костенурки, целите — само очи. Дечо тежко сумтеше, преглъщаше от време на време и дългият му нос бе заприличал на хоботче. Борю чуваше кръвта си как бие в една жила на шията: туп-туп-туп! — и устните му бяха съвсем сухи. От пръстите на нозете през коленете, корема и гърдите му се качваха топли, мъчителни и в същото време особено приятни вълни, които не му даваха да диша. Той не усещаше нищо определено, никакво ясно желание или помисъл. Но това тук сега беше още по-ново, по-непознато, по-срамно — че дори и по-страшно — от цигарите и затова още по-сладостно.

Отсреща, излязла от водата, бе седнала на брега, завита в бял чаршаф, пълна жена, майката на малкия Златан. В реката Пенито и слугинчето викаха и се боричкаха, потопени до шия, и пръскаха капки наоколо си. По-настрана, изправена върху пясъка, тъкмо срещу храсталака, дете бяха момчетата, Руска, сестрата на Пенито, цяла огряна от слънцето, бе дигнала ръце и оправяше спокойно косите си, смееше се и хвърляше по някоя дума към другите. Тялото ѝ, бяло-розово, светеше върху фона на сивия бряг зад нея и особено измъчваше очите на юношите.

Колко време бе минало така — те не можеха да кажат. Може би цял час, а може би само една мъничка минута. Борю бе забравил всичко друго, целия свят, забравил Пенито, което с весел крясък бягаше към майка си, гонено от слугинчето. Той чуваше само как под треперещите му лакти се ронят с лек шум ситни камъчета и се търкалят надолу по стръмния бряг, виждаше това бяло, изправено насреща голо женско тяло, събрало сякаш в себе си всичкия блясък на горещия ден, толкова чудно, непознато до днес, и усещаше нещо съвсем объркано: и срам, и гордост, и мъка, и желание да избяга, и някаква нова, парлива наслада.

Златан се обади зад тях:

— Чакайте да донеса топчето, докато не са излезли, че да ги уплашим! — и се упъти към воденицата.

Но отсреща всички се събраха на пясъка и почнаха да се обличат. Момчетата още лежаха като упоени. Златан се върна облечен, натъкми топчето и ги нахока:

— Ху-ху-у! Стига вече де! Изтекоха ви очите! Ха обличайте се! Ще гръмнем — и поемаме към бостаните. Като идех насам, срещнах Емина-аа, пъдаря. Отиваше с бъкела да си налее вода от нашата помпа. Докато се върне, има време да изядем по една диня.

Те се дигнаха бавно от земята. Очите им, отначало с усилие, после — изведнъж се върнаха към познатата гледка, като че всичко досегашно се беше изличило. Сега вече изцяло ги обзе любопитството да видят как ще гръмне топчето.

Златан извади огниво и прахан, запали праханта, набучи я на една пръчка и изкомандува:

— Лягайте!

Жените се прибираха да си ходят. Той доближи праханта до топчето и се сниши. Мек, задавен звук — нещо като пуф! — се чу, количката мръдна малко назад и кълбо задушлив дим се вдигна над храсталака. Гърмеж нема. Никой не видя и не се уплаши.

— Язък! — рече Златан. — Имаха късмет!

И без каквато и да е връзка с думите, той неочаквано пъкна два пръста в устата си и изсвири пронизително, по разбойнишки. После пристъпи една крачка, праметна се във въздуха и тръгна, по ръце из тревата.

Запътиха се към бостаните. Дечо и Златан почнаха „прескочикобила“ и скоро се изгубиха зад мисирлиците. Борю каза, че ще ги настигне, и тръгна бавно, влачейки с връвта топчето. Той вървеше напреко из пожънатите нивя в дълбоката бистра тишина, която се спуска винаги преди залез. В главата му се въртяха разни мисли. Неусетно той бе излязъл на мекия път, който водеше от воденицата към селото. Седна на синора и очите му пак се залепиха на топчето. Пустият му Златан! Какво ли не може? Онзи ден нагласи цяла малка тепавица с два чука. Сега прави нов кафез за гълъбите си. За всичко го бива!... Това топче сега не гръмна, както трябва, защото вътре имаше само барут. Ако му се турят сачми или куршуми — охо! Няма да е същото! Да ще да му го продаде или да направят смяна!... Борю ще му даде окарината!...

Една шарена птица се залюля на клона отсреща.

„Сойка! — помисли момчето. — Не, не е сойка. Синя сврака! Да имам сега барут, ще сложа едно камъче вътре и ще я убия!...“

Очите му се разшириха тържествуващо, като помисли: „Ще я убия!“

Птицата подскочи на друг клон и подхвъркна. Сега момчето изви очи наоколо си и се загледа в земята. От някоя кола се бяха изренили по пътя куп житни зърна и две редици мравки усилено пренасяха тая неочаквана плячка. Той забеляза една малка мравка, която едва-едва тътреше едно зърно, два пъти по-голямо от нея. Другите от редицата бяха едри, бързи мравки, отминаваха, пресрещаха я, но тя не се смущаваше и полека-лека влачеше към мравуняка в нивата своя товар. Една жестока усмивка се разля по лицето на Борю. Той взе едно клонче и го сложи пред мравката. Тя се помъчи да се изкатери, не успя и тръгна да обикаля клончето. Той го премести и отново го сложи пред нея. Животинчето отново тръгна да обикаля. Това се повтори пет-шест пъти и едно зло раздражение обземаше детето поради упоритостта на мравката. Най-сетне му омръзна тази игра, той бръсна с клончето по пръстта, дето пълзеше насекомото, то отхвъркна настрана и Борю се успокои.

Слънцето бе увиснало вече на хоризонта и далечната пъдарница проточваше сянка над полето.

По пътя се чу трополене. Борю се изправи. Сред високите царевици изведнъж изплува каруца, запътена към село. Вътре, на задната скамейка, покрита с червено килимче, бяха седнали майката на Пенито и Руска. Отпреде дядо Васил, техен работник, и до него слугинчето. По средата, като посадено върху чувал сено, седеше Пенито.

Каруцата наближи и щом съзряха Борю, спряха.

— О-о! Борю! — извика госпожата. — Че какво правиш тук самичък?... Ха да те водим у нас на гости! Тамам наш Златанчо няма с кого да играе!...

Всички се обаждаха засмени, оживени, с мокри коси. Пенито плесна с ръце и рече:

— Боре, чакай! Ще ти дам едно нещо!... — и се разтършува из каруцата.

Борю изведнъж пламна, цял зачервен от срам. Ами ако са го видели, когато гледаше зад шубраката?

— Ха де, качи се! Ще минем с каруцата край вашите и ще им обадим, че ще спиш у нас. Пък утре цял ден ще се возите на диканите!... — отново настоя госпожата.

Той едва можа да поклати глава:

— Тц!... Не ща. Аз чакам тука Дечо...

После очите му, без да съзнават, се дигнаха към колата. Руска, с голи ръце, с нежни тъмни мустачки на устната, го гледаше право в очите и му се усмихваше. Той не чуваше Пенито, което му викаше:

— Дръж де! Виж каква хубава кратунка!... Две бяха само, едната за мене, другата за тебе... Ходихме на бостана, пък сетне се къпахме... Хем да я пазиш, ей! Само двечки бяха!... Дръж!...

Тя хвърли кратунката към него и той едва успя да я хване.

Каруцата потегли, те замахаха с ръце и след малко закривиха зад корията.

Чудесна кратунка! Жълта, с черни ивици. Нашарена като зебра. Каква чашка ще стане от нея!

Той тръгна бавно и слезе към ханчето. Слънцето се бе скрило вече. Ветрец премина над пожълтелите нивя, прошумоля из царевиците, довея тиха, заглушена още песен на щурци. Над потъмнялото поле гаснеше стъкленосинкавото небе. Далеч, пред циганския катун, светна огън. Воденичният яз забуча по-силно. Той се повъртя около ханчето, но не видя нито Златан, нито Дечо. Там, пред обора, трополяха коне, идеше мирис на пържена риба и под фенера в градината разговаряха каруцари. Беше време за вечеря и той се запъти за в къщи.

После, когато всички се прибраха и майка му мина да го завие на широкия миндер в чардака, той не можа, както други път, да заспи отведнъж. Салкъмът пак тихичко потропваше по стъклото, откъм воденицата се чуваше кречеталото — ту по-ясно, ту заглъхнало, все със същата звънлива, бърлива, несвършваща песничка. Някъде далеч селско куче мързеливо лаеше в мрака.

Той беше взел в леглото си шарената кратунка и мислеше как ще я издълбае утре, как ще учуди Дечо и Златана и как ще му завиждат те! Мярна му се личицето на Пенито, усмихнато, с гъсти мигли на пъстрите очи. И изведнъж вместо него неочаквано изникна Руска,

също така, както днес след обяд се бе изправила в реката, само че сега съвсем близо до него. Бялото ѝ, поръсено тук-там с капчици тяло, огряно от слънцето, само светеше ослепително. Тя гледаше момчето усмихната, приближаваше, приближаваше, докато най-сетне се допря до него. Борю усети нейната гладка, хладна като кратунката кожа, затвори очи, примрял от срам и щастие. Сетне въздъхна дълбоко и в същия миг заспа.

1939

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.